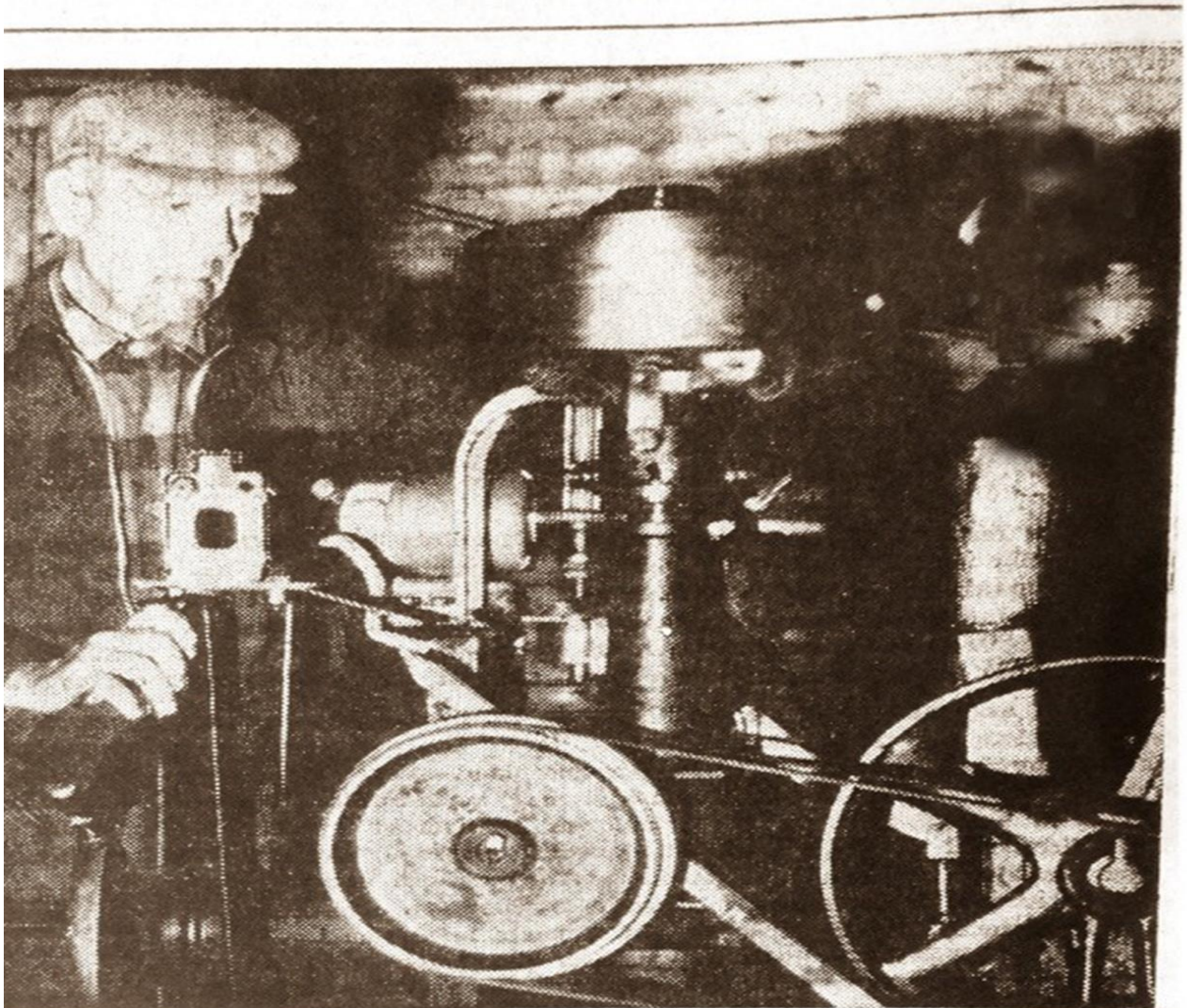

Västmanland Upplands Energiförening

ELNÄT OCH ELNÄTSAVGIFTER

Hans Berkqvist stannade kraftstationens maskineri för alltid.

Tillbakablick

Vi ska börja med att gå tillbaka drygt 50 år i tiden:

Vintern 1966-67 var en historisk vinter i Ångermanland. Det snöade och blåste samtidigt som **väderomslag** gjorde att luftledningarna **isade ner** och brast av tyngden. Från veckan innan jul var stora områden utan ström. Korna fick handmjölkas och vatten skopas ur byns kallkälla. En ko dricker många liter per dygn. Jag var 10 år och hjälpte till så gott jag kunde. Mellan jul och nyår lyckades byborna skrapa bort isen från ledningarna och återställa lokalnätet i närområdet och vi fick strömmen tillbaka tack vare en liten vattenkraftstation som byggdes i mitten av 20-talet. **Dynäsfors**-stationen som kunde köras i **ö-drift** separat från stamnätet försörjde oss med ström under flera veckor. Stora områden var strömlösa under ytterligare lång tid då snöandet fortsatte och slog rekord med upp till 2 meters djup under januari -67. Reparationsarbetet på nätet blev mycket omfattande. Stationen med en generator på 125 hkr togs ur drift 1970 och revs några år senare.

Jag ville börja med den här lilla återblicken för att peka på hur **beroende** vi var av elförsörjningen redan för 50 år sedan och inte har vi blivit mindre beroende med åren. Idag är det självklart att lampan lyser, värmepumpen och mobilladdaren har ström att internet och bankomaten fungerar mm mm. Det är förenat med både stora **kostnader** och stora **risker** om elförsörjningen bryts. Enligt **Energiföretagen** har vi en leveranssäkerhet på **99,98%** idag. Det är väldigt bra.

Elnätet i Sverige ägs av olika företag och organisationer, närmare bestämt drygt 400 stycken. Varje företag har **monopol** på ett geografiskt område där man äger elnätet. Kunden i ett område är därför hänvisad att **anlita just det företaget** för att få sin el fram till sin mätare. Själva elkraften kan man däremot köpa av en annan aktör men tjänsten att överföra elen till huset kan man bara köpa av den som äger nätet i området.

Nätbolagen varierar i **storlek** från att ha några tusen till miljontals abonnenter. Många är **kommunalägda eller abonnentägda** som drivs utan direkt vinstintresse för att ge kommuninvånarna eller delägare servicen med elleverans till ett rimligt pris. Några är privatägda medan t.ex. Vattenfall ägs av svenska staten. Uppskattningsvis är drygt hälften av abonnenterna anslutna till nät som i någon form är kollektivt eller offentligt ägda medan resten ägs av privata företag med svenska eller utländska ägare. Däribland E-on som är Tysk-ägd och Ellevio, tidigare Fortum som har kanadensiska ägare till hälften.

Skatter och avgifter – har ökat kraftigt

De svenska hushållskunderna betalar skatter och avgifter till staten, kostnader som inte kan påverkas av elkunderna:

- Energiskatt på el betalas på fakturan från elhandelsföretaget. Skatten är för de flesta 29,4 öre per kilowattimme (kWh) år 2015 och har höjts kontinuerligt sedan avregleringen 1996, då den var 9,7 öre/kWh.
- Enligt ett statligt beslut betalar kunden för elcertifikat, i syfte att stimulera utbyggnad av el från förnyelsebara energikällor – sol, vind, vattenkraft och biobränslen. Denna avgift ökar varje år. Kostnaden för elcertifikat motsvarar en avgift på 3–4 öre/kWh våren 2015.
- 25 procent moms läggs på elnätets kostnaden + elhandelskostnaden + energiskatten + elcertifikaten.
- Vissa myndighetsavgifter ska betalas. En lågspänningskund betalar 54 kronor per år i el-säkerhets-, nätövervaknings- och beredskapsavgifter.

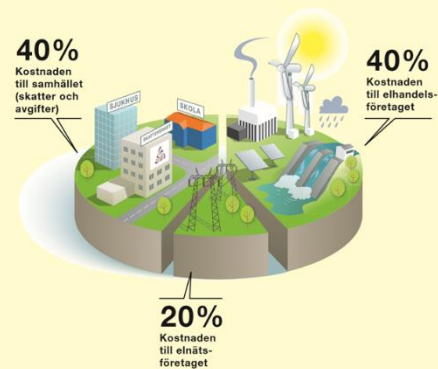
Utöver dessa skatter och avgifter finns andra politiskt bestämda pålagor som påverkar prissättningen på den nordiska elbörsen. Det gäller till exempel handelssystemet med utsläppsrätter inom EU, samt skatter och avgifter på elproduktion.

Dessutom betalas fastighetsskatter för alla slag av anläggningar för elproduktion.

SVENSK
energi

KUNDENS ELKOSTNADER

Kundens elkostnader består av tre delar:

- Kostnad för den el som kunden har köpt genom avtal med ett elhandelsföretag – cirka 40 procent av totalkostnaden. Huvuddelen av denna kostnad är ersättning till elproducenterna, som säljer el till elhandelsföretagen på den nordiska elbörsen.
- Kostnad för transport av elen till hemmet, som betalas till elnät-företaget – cirka 20 procent av totalkostnaden.

- Kostnad för skatter och avgifter som betalas till staten – cirka 40 procent av totalkostnaden.

Kunder som handlar av ett elnät-företag och ett elhandels-företag som ingår i samma koncern får oftast bara en faktura. Övriga kunder får två fakturor – en från elnät-företaget och en från elhandelsföretaget.

Monopolföretag har ju en fördel då det gäller att sätta pris på sin tjänst genom att det inte finns någon konkurrent. Detta sätter **marknadsekonomin styrmedel ur kraft**. Därför finns en myndighet, **Energimarknadsinspektionen EMI** som ska ha tillsyn över nätbolagens agerande och prissättning. Enligt branschföreningen Energiföretagen består elkostnaden för kunden till **40 %** av elhandelskostnad, till **40 %** av skatter och avgifter och till **20 %** av kostnader för el-överföring till elnät-företagen. Jag tror att det är många som har märkt att denna fördelning inte alls stämmer längre.

Jag kollade min **egen elräkning** och kunde konstatera att **nätavgiften utgjorde nästan 40 %** och att elhandelskostnaden hamnade sist, till och med efter skatter och avgifter.

Energimarknadsinspektionen har en uppställning över de olika nätägarnas avgifter 2017 och jag valde ut ett vanligt **20 amperes villa-abonnemang** med enkeltariff och en årsförbrukning på 20 000 kWh som jämförelseobjekt. En intressant iakttagelse är att **prissättningsvariationerna är väldigt stora på flera olika sätt**. Normalt så består avgiften av en fast och en rörlig del men det finns nätbolag som bara har en fast, hög avgift och noll i rörlig del. **De högsta rörliga avgifterna ligger på uppåt 40 öre medan den lägsta som sagt är noll.**

Om vi börjar med att titta på den **fasta avgiften för 2017** så varierar den enormt beroende på vilken nätägare man har och var i Sverige man bor. Den lägsta fasta avgiften har **Borlänge Energi**, kommunalägt, med 950 kr/år för 2017 (dessutom ingen höjning för 2018). Dyrast är Blåsjöns Nät AB i Strömsund med bara 1547 abonnenter som ägs av Sydkraft och Fortum.

Där får man betala **8 379** kr 2017 och **9 217** för 2018. På deras hemsida står att de har Sveriges längsta elnät per kund (263 m) vilket skulle kunna ursäktas den höga avgiften. Här blir det intressant att jämföra med de tre stora nätägarna där Ellevio ligger i topp med **7 440:-** Vattenfall tvåa med **7 270:-** i sitt norra område (**6 050:-** i sitt södra) och E.on med variationer upp till **6 902:-**. Mälarenergi ligger bland de absolut lägsta i fast pris med **2 176:-** kr/år. De stora bolagen höjer också sina avgifter kraftigt till 2018 medan de mindre har måttliga höjningar.

ÅRSKOSTNADEN 2017 FÖR EN NORMALVILLA MED ETT 20 AMP. ABONNEMANG OCH 20 000 kWh I ÅRSFÖRBRUKNING:

Nätavgifter, enkel jämförelse

Tre stora:

Ellevio: (930 000 ab.) 12 840:-

Vattenfall (3,2 miljoner ab.) Norr 14 070:-

Söder 12 850:-

E.on: 9 622:-

Och ett par mindre:

Mälarenergi (100 000 ab.) 6 936:-

Upplands Energi med ca 13 000 ab, 9 210:-

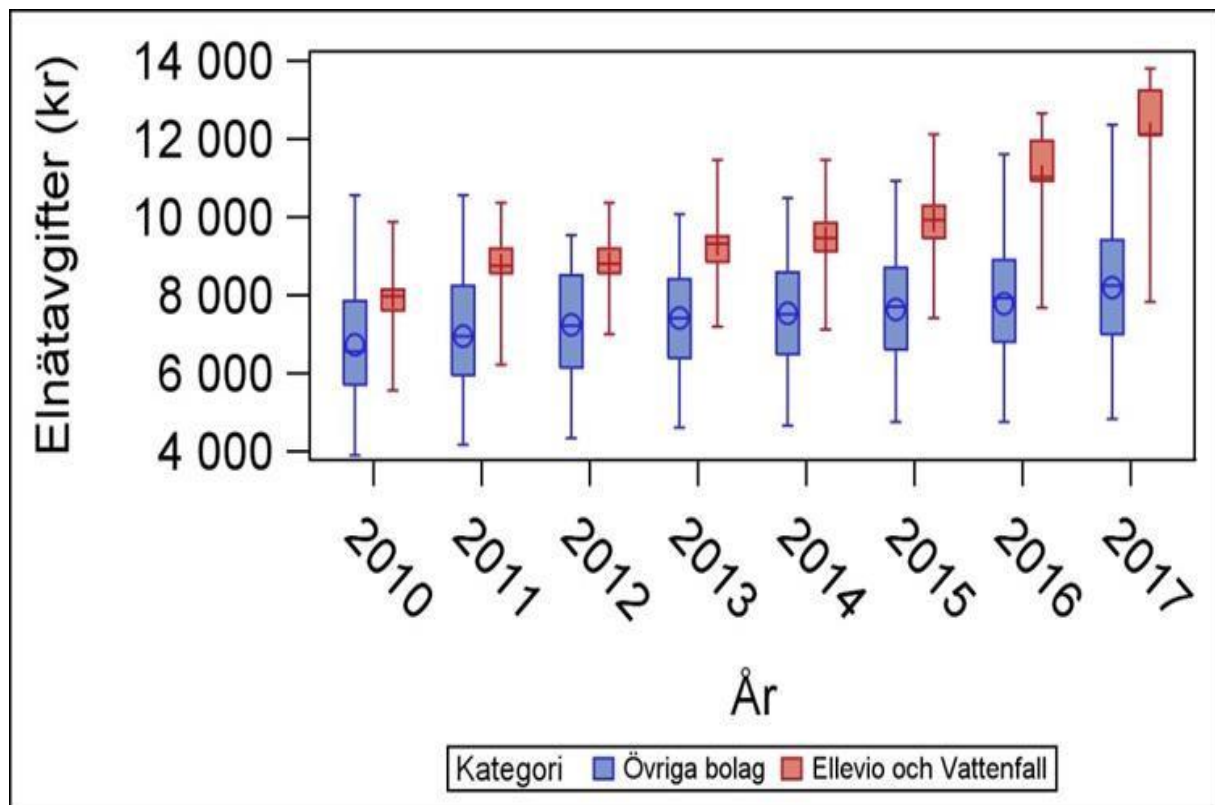
Hofors Elverk med ca 6 700 ab, 7 457:-

Borlänge Energi med ca 28 000 abonnenter 7 300:-

Det är värt att poängtera att om man räknar på en annan årsförbrukning t.e.x. 10 000 kWh så förändras direkt turordningen mellan bolagen. De med en låg fast avgift blir billigare och åker snabbt upp i ranking då.

Hur resonerar då ett nätbolag då de bestämmer hur fördelning mellan den rörliga respektive den fasta avgiften ska vara? Det enda svar jag fått på det är från ett av de mindre bolagen som menade att den fasta delen står för investeringar och utbyggnad och den rörliga för drift och underhåll. Den modellen används uppenbarligen inte generellt. Beträffande fördelning mellan fast och rörlig avgift tycker jag personligen att den rörliga avgiften ska vara högre och den fasta så låg som möjligt för att gynna kundens investeringar i besparingsåtgärder som då slår igenom bättre på elräkningen. Där ser jag flera mindre bolag som t.ex. Mälarenergi, Upplands Energi och Borlänge Energi som föredömen.

Ellevi och Vattenfalls prisutveckling avseende nätavgiften 2010-17 jämfört med övriga bolag

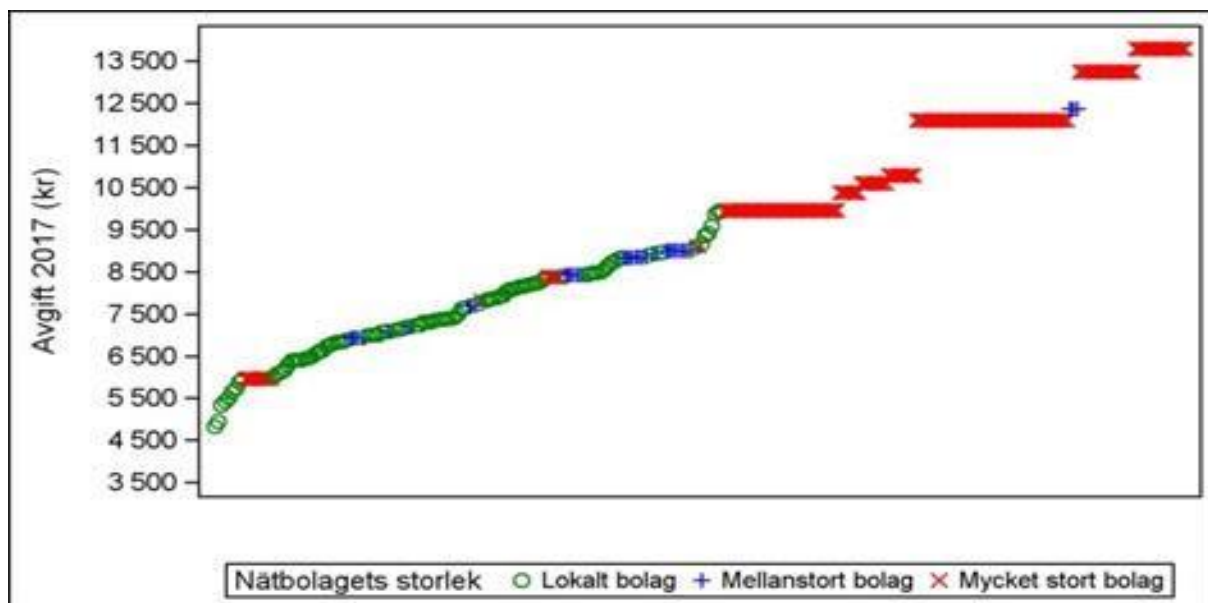
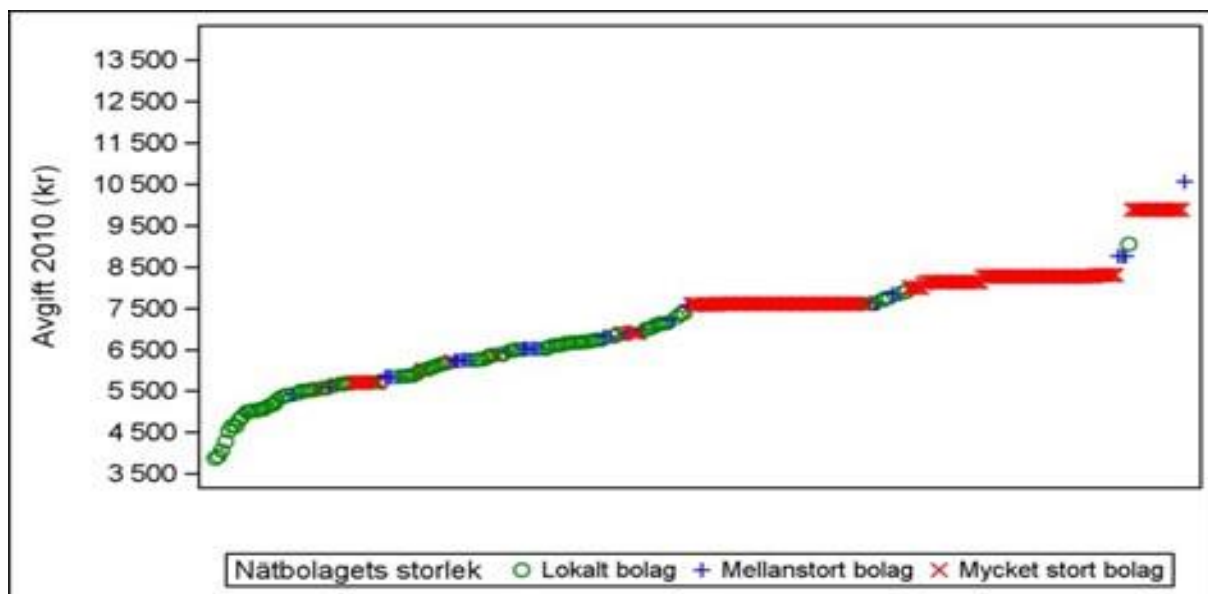

50% av kunderna finns inom "spolen" och resterande inom strecken

En omedelbar slutsats är att de större företagen inte lyckas hålla lägre priser trots att det bör finnas uppenbara stordriftsfördelar. Då det gäller Vattenfall som generellt ligger väldigt högt är det kanske en tröst att överskottet går till staten (om vi glömmer utlandsaffärerna!)

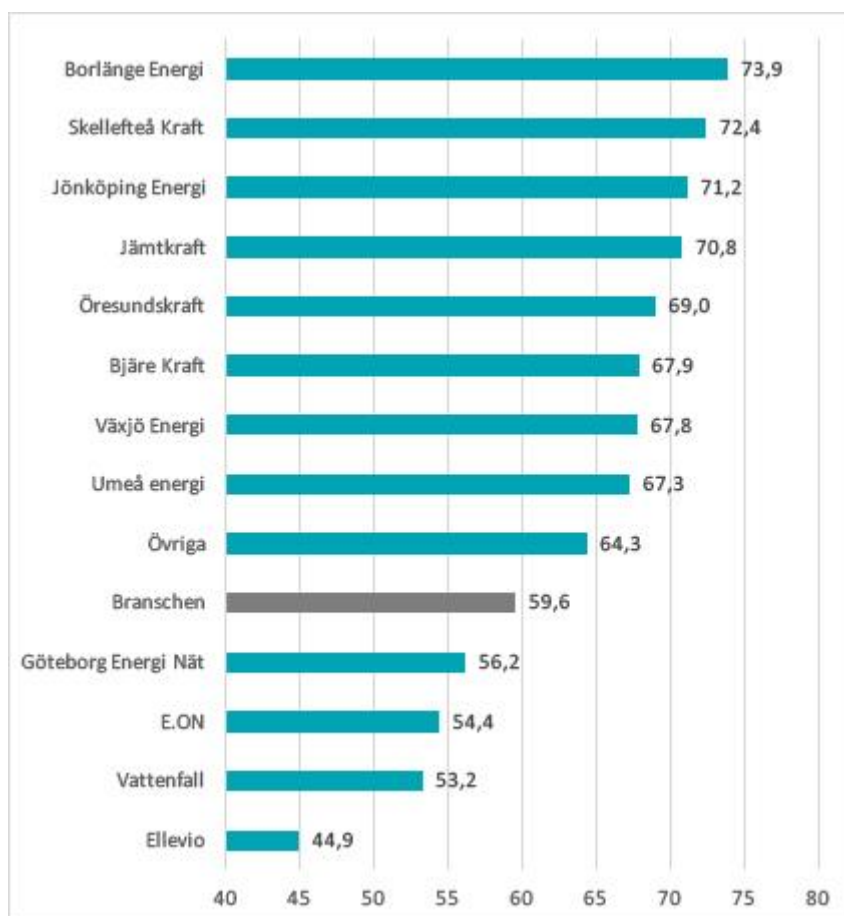
Det är också framför allt Vattenfall som har höjt sina avgifter mest under senare år med upp till 70 % sedan 2010 och därmed utökar skillnaderna speciellt till de kollektivt och kommunalt ägda nätbolagen.

Jämförelse mellan 2010 och 2017 hur nätpriset utvecklats för lokala (små), mellanstora och mycket stora nätbolag.

Bilden visar att prisspridningen är större bland de mindre bolagen men att de generellt ligger lägre och att skillnaderna har ökat radikalt med åren.

Hur nöjda är då kunden med sin nätägare? Enligt SKI (Svenskt kvalitetsindex) ser det ur så här:

De tre stora ligger i botten.

Hur kan det ha blivit så här?

Som ni kanske känner till **underkände Energimarknadsinspektionen** ett antal nätbolags höjningar för några år sedan. Frågan hamnade så småningom i Förvaltningsrätten som avgjorde frågan **2015** och gav de över hundra nätbolagen rätt till höjningar på över **36 miljarder kr** mera än vad EI ansåg var rimligt. De kostnadsberäkningsramar som godkändes ger nätbolagen rätt till ytterligare höjningar under innevarande beräkningsperiod t.o.m. 2019.

Och nu då?

Regeringens lagförslag

Ibrahim Baylan ger elbolagen en sista chans! Lyckas han och vad händer annars??

Nu har regeringen med Ibraim Baylan i spetsen varnat för en mycket tuffare lagstiftning för att begränsa nätbolagens möjligheter att höja avgifterna. **Villaägarföreningen** har gjort en **grundlig genomlysning under 2017** som finns att läsa på nätet. I **EI:s utredning** som lades fram i oktober föreslås skärpta begränsningar för elnätsföretagen att få höja nätpriserna från och med 2020 och framåt. Beräkningsmodellerna är krångliga. I korthet vill EI:

-Avskaffa den särskilda riskpremien i företagens kalkyler.

-Ha längre avskrivningstider på traditionella elnät, vilket väntas ge billigare pris för kunderna.

-Inte basera kalkylerna, som bestämmer bolagens intäktsramar, utifrån prognoser, utan **utifrån faktiska räntor** och finansieringskostnader.

-Höja bötesstraffen för de elnätsföretag som inte följer de beslutade intäktsramarna.

Enligt nuvarande regler har elbolagen kunnat använda samma anläggningar som avskrivningsunderlag om och om igen och den kalkylränta som godtogs i

Förvaltningsdomstolen låg på över 4,5%. Med tanke på den minimala affärsrisken som ett

nätbolag är utsatt för ska kalkylräntan ligga lägre. **De tre stora nätbolagen har i sina yttranden hävdad att om de inte får fortsätta att höja avgifterna som tidigare kommer de inte att kunna investera i och underhålla elnätet på ett betryggande sätt. Samtidigt framgår det av deras bokslut att den vinst som lämnar bolagen och går till ägarna är**

avsevärd och att de beloppen aldrig kommer att användas till investeringar i eller underhåll av elnätet. Vattenfall skickade 2,2 miljarder, E.on nästan 2 miljarder och 7 av de andra stora tillsammans ytterligare nästan 5 miljarder till ägarna inkomståret 2016.

Glädjande nog för oss är att Mälarenergi Elnät låter vinsten stanna i Bolaget.

Generellt är tätorter billigare än glesbygd och söder billigare än norr. Detta rimmar illa med politikernas intentioner att hela Sverige ska leva.

Summan och slutsatsen är att vi som elnätskunder är utsatta för en vinstgivande rovdrift av vissa- och framför allt de tre stora nätägarna. Att det är av betydelse för hushållsbudgeten vilket bolag som äger nätet där jag bor eller planerar att bosätta mig. Kommunalägt och kollektiv-ägt är billigare än privat- och statsägt.

Gunnar Öberg, 070-7142262

gunnaroberg@bredband2.com

www.vuef.se